

Foto: Margareta Edqvist

Akerfibbla finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är där placerad i kategorin starkt hotad (EN). Sedan mitten av 1900-talet har den gått kraftigt tillbaka och är numera sällsynt i hela sitt svenska utbredningsområde. För att bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna åkerfibblan och andra arter som tidigare var vanliga ogräs i bondens åkrar.

Åkerfibbla tillhör familjen korgblommiga växter. Fibblan är en ettårig ört med kala eller svagt håriga, glestandade blad, som sitter sam-

lade i en basal rosett. Den bladlösa och kala blomstjälken är 10–30 cm och oftast grenig. De ljusgula blomkorgarna är små och smala (1–2 cm) och bara delvis öppna vid blomningen, som äger rum i juli–augusti. Frukterna har pensel med både enkla hår och fjäderhår.

Åkerfibbla är vårgroende och konkurrenssvag. Den växer huvudsakligen på lätta, kalkfattiga och sandiga jordar där markytan är blottlagd, som glest bevuxen åkermark, främst i kanten av åkerfälten. Åkerfibbla kan också finnas på trädor, utefter vägkanter och på ruderatmark.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Margareta Edqvist

Foto: Margareta Edqvist

Åkerfibbla

har en sydvästlig utbredning i Sverige. Arten upptäcktes första gången på 1700-talet i Halland. Det är också i Halland som åkerfibbla idag har sin huvudsakliga förekomst med ett hundratal lokaler. Arten finns på ett tjugofemtal platser i Skåne, ett tiotal i Bohuslän och några få i Västergötland och Småland. Individantalet varierar kraftigt mellan åren. Enstaka år kan åkerfibbla uppträda rikligt på platser med kraftigt omörd sandmark. Andra år visar den sig inte alls, men finns kvar i form av en frö-reserv i marken.

Åkerfibblan har minskat kraftigt i antal och blivit allt sällsyntare i takt med att odlingen av sandiga marker minskat eller upphört. Den konkurrenssvaga arten försvinner när vegetationen sluter sig. Effektiva driftsformer, besprutning med kemiska bekämpningsmedel och vallodling, som kännetecknar det moderna jordbruket, har tillsammans gjort att många växtplatser försvunnit.

Åkerfibbla kan alltså bara leva kvar om jordbruket bedrivs traditionellt. Arten gynnas om kantzonerna på åkrarna brukas utan eller med mycket begränsad tillförsel av näringsämnen och utan bekämpningsmedel. Allra mest gynnas åkerfibblan om en kantzon markbereds men lämnas osådd. Sandblottor som uppkommer eller medvetet skapas på trädor eller äldre växtplatser för åkerfibbla, gynnar både åkerfibblan och andra växter och djur.

Åkerfibbla förekommer i övriga Norden sparsamt i Danmark. Den saknas i Finland och Norge.

Om du vill läsa mer om åkerfibbla eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för åkerfibbla hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna. Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
ArtDatabanken